

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

STRATEGIC FILE

NR 5 (97), CZERWIEC 2021 © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski, Patrycja Sasnal, Wojciech Lorenz

Dylematy polityki bezpieczeństwa Korei Południowej: między potrzebą sojuszu a ambicją autonomii

Oskar Pietrewicz

Rywalizacja między USA a Chinami i rozwój potencjału nuklearno-rakietowego KRLD skłaniają Koreę Płd. do większej samodzielności w dziedzinie bezpieczeństwa. Mimo sojuszu z USA Korea Płd. nie opowiada się wyraźnie po ich stronie w rywalizacji z ChRL. Rozwija natomiast konwencjonalny potencjał militarny, aby odstraszać Koreę Płn. i wzmacniać swoją pozycję w regionie. Pogorszające się środowisko bezpieczeństwa w Azji Wschodniej i wątpliwości co do wiarygodności zobowiązań sojuszniczych USA mogą nasilić dyskusję w Korei Płd. na temat pozyskania broni jądrowej. Mimo odmiennej specyfiki regionalnej część dylematów bezpieczeństwa wynikających z rywalizacji amerykańsko-chińskiej jest wspólna dla Korei Płd. i europejskich sojuszników USA.

PISM STRATEGIC FILE

Od powstania w 1948 r. Korea Płd. szuka równowagi między koniecznością utrzymania sojuszu z USA, gwarantującego bezpieczeństwo, a dążeniem do jak największej autonomii.

Od powstania w 1948 r. Korea Płd. szuka równowagi między koniecznością utrzymania sojuszu z USA, gwarantującego bezpieczeństwo, a dążeniem do jak największej autonomii¹. Od połowy lat 60. stopniowy rozwój potencjału, głównie gospodarczego, pozwolił Korei Płd. zwiększyć wpływy w Azji Wschodniej i poza nią oraz kształtować sojusz z USA w kierunku relacji bardziej partnerskiej niż klientelno-patronalnej. Elementem tego procesu były zabiegi służące zwiększeniu samodzielności w wymiarze bezpieczeństwa – potrzeba ta

dawała o sobie znać szczególnie w momencie zwątpienia w wiarygodność amerykańskich zobowiązań sojuszniczych. Przykładowo prace nad bronią jądrową rząd gen. Park Chung-hee rozpoczął na początku lat 70. (a przerwał w 1979 r.²) pod wpływem doktryny Guam³ ogłoszonej w 1969 r. przez Richarda Nixona i będącej jej następstwem decyzji o wycofaniu części sił amerykańskich z Półwyspu Koreańskiego.

Po demokratyzacji z przełomu lat 80. i 90. XX w. polityka zagraniczna i bezpieczeństwa stała się tematem sporu między dwoma głównymi obozami politycznymi: konserwatystami i liberałami⁴. Rządy konserwatywne (w latach 1987–1998 i 2008–2017) tradycyjnie opowiadały się za zacieśnieniem sojuszu z USA i bardziej konfrontacyjną polityką wobec Korei Płn. Z kolei rządy liberalne (w latach 1998–2008 i od 2017 r.) popierały utrzymanie współpracy sojuszniczej z USA, ale kładły nacisk na potrzebę większej autonomii. Były też bardziej koncyliacyjne wobec KRLD.

W analizie współczesnej polityki bezpieczeństwa Republiki Korei należy zwrócić uwagę na diagnozę jej środowiska bezpieczeństwa, stanowisko wobec rywalizacji USA z ChRL, a także na rozwój potencjału odstraszenia konwencjonalnego – jeden z przejawów południowokoreańskiej ambicji autonomii w wymiarze bezpieczeństwa.

Diagnoza środowiska bezpieczeństwa Korei Płd.

W Białej Księdze Obronności, opublikowanej w lutym 2021 r. przez południowokoreańskie Ministerstwo Obrony Narodowej, zwrócono uwagę na niesłabnące znaczenie tradycyjnych zagrożeń i wyzwań dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Wymieniono m.in. nasilenie rywalizacji między państwami, zwłaszcza mocarstwami, wyścig zbrojeń, spory terytorialne, konflikty religijne i etniczne oraz ekstremizmy. W dokumencie podkreślono, że powstały w wyniku pandemii COVID-19 globalny kryzys polityczny, gospodarczy i społeczny nałożył się na rywalizację USA z Chinami, co zwiększa niestabilność międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa. Pandemia ujawniła też braki współpracy w ramach organizacji międzynarodowych i inicjatyw regionalnych, ograniczające możliwość wielostronnego rozwiązania globalnych problemów, takich jak zmiany klimatyczne, zagrożenia w cyberprzestrzeni, terroryzm czy katastrofy naturalne⁵. Czołowe instytucje analityczne w Korei Płd. opisują obecną sytuację międzynarodową m.in. jako „erę chaosu”: państwa – szczególnie mocarstwa – coraz silniej działają, kierując się wąsko rozumianymi interesami narodowymi, organizacje i normy międzynarodowe są w kryzysie, a sojuszom liberalnych demokracji grozi zerwanie. Za najpoważniejsze problemy globalne w kolejnych latach uznano rywalizację na polu naukowo-technologicznym (m.in. w kwestiach związanych z rozwojem sztucznej inteligencji, 5G, półprzewodników, technologii kosmicznych i komputerów kwantowych). Przewiduje się, że technologiczne „odłączanie” (*decoupling*), możliwe zwłaszcza między USA i ChRL, będzie dodatkowym źródłem niestabilności⁶.

¹ S. Snyder, *South Korea at the Crossroads: Autonomy and Alliance in an Era of Rival Powers*, Columbia University Press, 2018.

² P. Hayes, C.I. Moon, *Park Chung Hee, the CIA & the Bomb*, „Global Asia”, t. 6, nr 3, jesień 2011, s. 46–58, www.globalasia.org.

³ L. Ford, Z. Cooper, *America's Alliances After Trump: Lessons from the Summer of '69*, „The Strategist”, t. 4, nr 2, 2021, <https://tnsr.org>.

⁴ Podział na konserwatystów i liberałów jest umowny, a określenia te nie są tożsame z ich europejskimi odpowiednikami.

⁵ *2020 nyeon Gukbangbaekseo (Biała Księga Obronności 2020)*, s. 8–10, www.mnd.go.kr.

⁶ *Challenge in the Era of Chaos*, „Issue Brief”, nr 2021-01, The Asan Institute for Policy Studies, 1 lutego 2021 r., <http://en.asaninst.org>.

PISM STRATEGIC FILE

Z perspektywy Korei Płd. największym wyzwaniem dla bezpieczeństwa zarówno w wymiarze globalnym, jak i regionalnym jest pogłębienie rywalizacji USA i Chin. Podkreślają to zarówno autorzy Białej Księgi Obronności, jak i rządowe oraz prywatne instytucje analityczne⁷. Próby pozyskania wsparcia innych państw przez te dwa mocarstwa mogą prowadzić do osłabienia spójności sojuszy i bloków. Państwa mogą współpracować w wybranych przedsięwzięciach z USA, a w innych z ChRL. Dynamika stosunków amerykańsko-chińskich będzie stanowić coraz większy problem dla państw silnie powiązanych z oboma mocarstwami, takich jak Korea Płd., które w tych warunkach starają się prowadzić niejednoznaczną politykę. Stawiane coraz częściej przed wyborem wsparcia albo USA, albo ChRL, mogą chętniej rozwijać własny potencjał lub bardziej angażować się w inicjatywy multilateralne⁸.

Z perspektywy Korei Płd. największym wyzwaniem dla bezpieczeństwa zarówno w wymiarze globalnym, jak i regionalnym jest pogłębienie rywalizacji USA i Chin.

Problemem dla bezpieczeństwa Korei Płd. jest też rozwój potencjałów militarnych innych państw regionu, w tym Rosji i Japonii. Odrębnym wyzwaniem jest rozwój potencjału nuklearno-rakietowego Korei Płn., który przyspieszył mimo jej otwarcia dyplomatycznego w ostatnich latach⁹. Napięta sytuacja w regionie dodatkowo utrudnia denuklearyzację Półwyspu Koreańskiego, stanowiącą jeden z głównych celów polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Korei Płd.

Korea Płd. wobec rywalizacji USA–ChRL

Stosunek południowokoreańskiej opinii publicznej

Społeczeństwo Korei Płd. jest świadome wyzwań wynikających z rywalizacji USA z Chinami. W sondażu Gallup Korea z grudnia 2020 r. zdecydowana większość Koreańczyków uznała, że USA i ChRL będą dominować globalnie w kolejnej dekadzie, a ich rywalizacja będzie czynnikiem destabilizującym sytuację na świecie¹⁰. W jednym z badań East Asia Institute z 2020 r. 35% ankietowanych Koreańczyków uznało rywalizację amerykańsko-chińską za „zagrożenie dla interesów narodowych Korei Płd.”¹¹. Z kolei w sondażu przeprowadzonym na zlecenie Chicago Council w marcu 2021 r. takiego zdania było 49% badanych¹². W świetle badań Asan Institute z 2020 r. zdecydowana większość Koreańczyków postrzega USA jako silniejsze od Chin (zarówno militarnie: 80,4%, jak i gospodarczo: 71,1%), a stosunkowo wysoki odsetek badanych jest przekonanych, że w kolejnej dekadzie Chiny osiągną równowagę w stosunkach z USA (34,7%), a nawet je prześcigną (18,9%)¹³.

Badania wskazują na pozytywny stosunek Koreańczyków do USA¹⁴ i ponad 90-procentowe poparcie dla sojuszu Korei Płd. i USA¹⁵. Dzieje się tak mimo krytycznej oceny dorobku administracji Donalda Trumpa, którego

⁷ IFANS Forecast 2021: The Korean Peninsula and Northeast Asia, „IFANS Perspectives”, nr 2021-02E, Institute of Foreign Affairs and National Security, 10 lutego 2021 r., www.ifans.go.kr; S.H. Lee, *Prospect of International Affairs in 2021: Return of Geopolitics and Great Power Competition*, „Current Issues & Policies”, nr 2020-36, The Sejong Institute, 23 grudnia 2020 r., www.sejong.org.

⁸ *Challenge in the Era of Chaos...*, op. cit.

⁹ 2020 nyeon Gukbangbaekseo..., op. cit., s. 19–30.

¹⁰ 4 dae gangguk gukje jeongchaek insikgwa 2030 nyeon chogangdaeguk jeonmang - Gallup International dagukga bigyo josa (Globalne uznanie dla czterech mocarstw i perspektywy roli mocarstw w globalnej polityce w 2030 r. - międzynarodowe badanie porównawcze Gallup International), Gallup Korea, 16 grudnia 2020 r., www.gallup.co.kr.

¹¹ S.Y. Kim, S.J. Lee, *South Korean Perception of the United States and China: United States, a More Favorable Partner than China*, „EAI Issue Briefing”, The East Asia Institute, 21 lipca 2020 r., www.eai.or.kr.

¹² K. Friedhoff, *South Koreans See China as More Threat than Partner, But Not the Most Critical Threat Facing the Country*, The Chicago Council on Global Affairs, 6 kwietnia 2021 r., www.thechicagocouncil.org.

¹³ J.J. Kim, C. Kang, *The U.S.-China Competition in South Korean Public Eyes*, „Issue Brief”, nr 2020-05, The Asan Institute for Policy Studies, 25 sierpnia 2020 r., <http://en.asaninst.org>.

¹⁴ W badaniu Hankook Research z kwietnia 2021 r. USA cieszyły się zdecydowanie najwyższym (53,4 na 100) wskaźnikiem sympatii społecznej w Korei Płd. (dla porównania Japonia 25,3, Chiny 26,3, Korea Płn. 33,5, a Rosja 39,9), zob. [Jubyeonguk hogamdo – 2021 nyeon 4 wol 1 jucha] Jungguk hogamdo 26.3 do, yeokdae choejeochi ([Postrzeganie państw sąsiednich – 1 tydzień kwietnia 2021 r.] Sympatia dla Chin na poziomie 26,3 stopnia, najniższy wynik w historii), Hankook Research, 8 kwietnia 2021 r., <https://hrcopinion.co.kr>.

PISM STRATEGIC FILE

decyzje i deklaracje wzbudziły obawy o wiarygodność sojusznicy USA. Z kolei wobec Chin Koreańczycy mają coraz bardziej negatywny stosunek¹⁶. Większość ankietowanych uważa je za zagrożenie zarówno dla bezpieczeństwa Korei Płd., jak i dla jej gospodarki¹⁷. Wynika to z negatywnych doświadczeń ostatnich lat, zwłaszcza chińskiej presji gospodarczej na Koreę Płd. po rozmieszczeniu na jej terytorium amerykańskiego systemu antyrakietowego THAAD¹⁸. Negatywnie jest też oceniana polityka ChRL wobec Hongkongu, Sinciangu, Tajwanu, działania na Morzu Południowochińskim, praktyki handlowe i technologiczne, rosnący nacjonalizm, a także przywłaszczanie przez Chińczyków koreańskiego dorobku kulturowego¹⁹.

Z administracją Bidena Koreańczycy wiążą nadzieje na wzmocnienie sojuszu i w większości popierają USA w ich rywalizacji z ChRL²⁰. Zapytani jednak o to, po czyjej stronie powinna stanąć Korea Płd., najchętniej opowiadają się za niedokonywaniem wyboru. Średnio ok. połowa ankietowanych w różnych sondażach jest zdania, że Korea Płd. powinna mieć „zrównoważone podejście” do USA i Chin²¹. Postawieni przed koniecznością wyboru zdecydowanie preferują jednak USA, np. w badaniu Asan Institute z sierpnia 2020 r. aż 73,2% wybrało USA, a tylko 15,7% – Chiny²².

Średnio ok. połowa ankietowanych w różnych sondażach jest zdania, że Korea Płd. powinna mieć „zrównoważone podejście” do USA i Chin.

Perspektywa władz Korei Płd.: nieopowiadanie się po żadnej stronie

Poparcie większości społeczeństwa dla niedokonywania wyboru między USA a ChRL znajduje odzwierciedlenie w poglądach wpływowych ekspertów i doradców administracji Moon Jae-ina. Wydarzeniem, które unaocznilo Korei Płd. koszty wyboru jednej strony, był spór wokół THAAD, gdy Republika Korei nie tylko doświadczyła presji gospodarczej ChRL, lecz także nie uzyskała wsparcia ze strony USA.

¹⁵ K. Friedhoff, *Troop Withdrawal Likely to Undermine South Korean Public Support for Alliance with United States*, The Chicago Council on Global Affairs, sierpień 2020, www.thechicagocouncil.org.

¹⁶ Przykładowo w sondażu Pew Global Poll w październiku 2020 r. 75% ankietowanych Koreańczyków miało negatywny stosunek do ChRL (w 2015 r. 37%). Zob. L. Silver, K. Devlin, C. Huang, *Unfavorable Views of China Reach Historic Highs in Many Countries*, Pew Research Center, 6 października 2020 r., s. 24 www.pewresearch.org.

¹⁷ W sondażu Hankook Research na zlecenie Chicago Council 53% badanych uznało Chiny za „krytyczne zagrożenie bezpieczeństwa”, a 50% za „krytyczne zagrożenie ekonomiczne”. Za istotniejsze zagrożenie uznawane są problemy demograficzne (81%), zmiany klimatu (76%) i program nuklearny KRLD (62%), zob. K. Friedhoff, *South Koreans See...*, *op. cit.* Z kolei w badaniu Carnegie z 2019 r. 54,4% respondentów uznała ChRL za największe zagrożenie dla potencjalnie zjednoczonej Korei, zob. C.M. Lee, *A Peninsula of Paradoxes: South Korean Public Opinion on Unification and Outside Powers*, Carnegie Endowment for International Peace, 2020, s. 42, <https://carnegieendowment.org>.

¹⁸ O. Pietrewicz, *Stosunki Chiny – Korea Południowa: próba wyjścia z impasu*, „Biuletyn PISM”, nr 3 (1576), 5 stycznia 2018 r., www.pism.pl.

¹⁹ S.H. Yim, *A war wages on online over Korea's most-loved heritages*, „Korea JoongAng Daily”, 13 grudnia 2020 r., <https://koreajoongangdaily.joins.com>.

²⁰ J.J. Kim, C. Kang, *South Korean Outlook on the United States and ROK-U.S. Relations in the Biden Era*, „Issue Brief”, nr 2021-06, The Asan Institute for Policy Studies, 15 lutego 2021 r., www.asaninst.org.

²¹ W badaniu East Asia Institute z 2020 r. ponad 6 na 10 ankietowanych było zdania, że Korea Płd. powinna mieć „zrównoważone podejście” wobec USA i Chin. Z kolei w sondażu Korea Society Opinion Institute ze stycznia 2021 r. takiego zdania było 56,5% badanych (38,6% wskazało USA, a 2,2% ChRL), zob. S.Y. Kim, S.J. Lee, *South Korean Perception...*, *op. cit.*; *Miguk-Jungguk goraessaum kkin Hanguk, gwabani “gyunhyeongjeok ipjang chwihaeaya” (56.5%) (W walce wielorybów między USA a Chinami Korea Płd. “musi zająć zrównoważone stanowisko” (56,5%))*, Korea Society Opinion Institute, 26 stycznia 2021 r., <http://ksoi.org>.

²² J.J. Kim, C. Kang, *The U.S.-China Competition...*, *op. cit.*

PISM STRATEGIC FILE

Polityka prowadzona od tego czasu przez Koreę Płd. bywa nazywana: *hedging*²³, *non-action* (działanie przez niedziałanie)²⁴, *strategic nondecision*²⁵ czy też *double allegiance*²⁶. Cechuje ją sygnalizowanie zamiaru

Preferowanie przez Koreę Płd. polityki względnej równowagi między mocarstwami jest zrozumiałe jako wynikające z interesów bezpieczeństwa i gospodarczych: USA są gwarantem bezpieczeństwa państwa, a ChRL – największym partnerem gospodarczym.

pozostania w sojuszu z USA i jednoczesnego utrzymania współpracy z Chinami. Preferowanie przez Koreę Płd. polityki względnej równowagi między mocarstwami jest zrozumiałe jako wynikające z interesów bezpieczeństwa i gospodarczych: USA są gwarantem bezpieczeństwa państwa, a ChRL – największym partnerem gospodarczym. Postawa wobec USA i Chin ma też służyć realizacji głównego celu polityki zagranicznej Moon Jae-ina, jakim jest postę

w procesie pokojowym na Półwyspie Koreańskim²⁷. Poparcie lub przynajmniej przychylne stanowisko obu mocarstw jest potrzebne zarówno do dialogu międzykoreańskiego – choćby w kontekście wdrażania lub łagodzenia sankcji – jak i do denuklearyzacji.

Na kształt polityki Korei Płd. wobec USA i Chin wpływa też sytuacja wewnętrzna i poglądy rządzących elit. Mimo wysokiego poparcia dla sojuszu z USA południowokoreańscy liberałowie nie traktują „proamerykańskości” jako najbardziej pożądanej orientacji w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa. Prezydent Moon Jae-in i jego współpracownicy podkreślają przede wszystkim potrzebę ograniczenia zależności Korei Płd. od wpływu mocarstw i wzmocnienia jej samodzielności²⁸. Poglądy takie zyskały na znaczeniu w ostatnich latach w związku zarówno z większą popularnością liberalnego obozu politycznego, jak i polityką żądań i presji wobec sojuszników prowadzoną przez USA za prezydentury Trumpa .

Wola transformacji sojuszu z USA i rozbieżności dotyczące współpracy regionalnej

Żadna siła polityczna w Korei Płd. nie kwestionuje przydatności i potrzeby sojuszu z USA. Nie oznacza to jednak, że Republika Korei jest usatysfakcjonowana jego kształtem. Szczególnie liberałowie uważają, że USA nie uwzględniają wielu interesów Korei Płd., w tym przede wszystkim ambicji dotyczących autonomii w kwestiach bezpieczeństwa²⁹. Sposobem zwiększenia niezależności sił zbrojnych Korei Płd. oraz wzmocnienia jej pozycji w sojuszu z USA i na arenie międzynarodowej są działania na rzecz przejęcia kontroli operacyjnej (OPCON) nad południowokoreańską armią w sytuacji wybuchu konfliktu (obecnie w momencie wybuchu wojny siłami sojuszu dowodzi amerykański czterogwiazdkowy generał). Aby przygotować się do tej zmiany od strony militarnej, Korea Płd. rozwija zdolności służące spełnieniu kluczowych wymogów, takich jak posiadanie systemów rozpoznania (ISR), dowodzenia, kierowania, łączności i informatyki

Żadna siła polityczna w Korei Płd. nie kwestionuje przydatności i potrzeby sojuszu z USA. Nie oznacza to jednak, że Republika Korei jest usatysfakcjonowana jego kształtem.

²³ J. Park, *Korea Between the United States and China: How Does Hedging Work?*, „Joint U.S.-Korea Academic Studies” 2015, s. 59–73, <https://keia.org/>.

²⁴ J. Delury, *Managing big powers*, w: C.I. Moon, M.J. Moon (red.), *Routledge Handbook of Korean Politics and Public Administration*, Routledge 2020, s. 228, 234–235.

²⁵ J.Y. Lee, *South Korea's Strategic Nondecision and Sino-US Competition* w: A. Tellis, A. Szalwinski, M. Wills (red.), *Strategic Asia 2020: U.S.-China Competition for Global Influence*, National Bureau of Asian Research 2020, www.nbr.org.

²⁶ E.A. Jo, *Double Allegiance: Moon Jae-in's Strategy amid US-China Rivalry*, Special Forum, The Asan Forum, 27 sierpnia 2020 r., www.theasanforum.org.

²⁷ O. Pietrewicz, *Perspektywy polityki międzykoreańskiej Moon Jae-ina*, „Biuletyn PISM”, nr 29 (1777), 25 lutego 2019 r., www.pism.pl.

²⁸ Y.H. Gil, *S. Korean diplomacy expert says US "gaslights" S. Korea, calls for more autonomy*, „Hankyoreh”, 1 kwietnia 2021 r., <http://english.hani.co.kr>; S.Y. Kim, *Moon's adviser calls for S. Korea to break away from 'U.S. or China' framework*, „Yonhap News Agency”, 27 listopada 2020 r., <https://en.yna.co.kr>; D. Son, A. Abrahamian, *South Korea's search for autonomy*, „The Interpreter”, The Lowy Institute, 15 grudnia 2017 r., www.loyyinstitute.org; J. Robertson, *Coming soon: A neutral South Korea?*, „The Interpreter”, The Lowy Institute, 4 listopada 2020 r., www.loyyinstitute.org.

²⁹ M. Fuchs, H. Lee, *Bridging the Divide in the U.S.-South Korea Alliance*, Center for American Progress, listopad 2020, www.americanprogress.org.

PISM STRATEGIC FILE

(C4), obrony przeciwrakietowej i reagowania na zagrożenia użycia broni masowego rażenia³⁰. W ocenie USA nadal nie jest ona przygotowana do przejścia OPCON, a warunki stawiane przez to państwo budzą zastrzeżenia części południowokoreańskich ekspertów³¹.

Z punktu widzenia Korei Płd. sojusz z USA służy przede wszystkim reagowaniu na wyzwania i zagrożenia na Półwyspie Koreańskim. Władze Republiki Korei oczekują od USA udzielenia pomocy w sytuacji ataku ze strony KRLD, ale także koordynacji polityk sojuszników wobec tego państwa. Administracji Moona zależy, aby polityka USA wobec KRLD opierała się na zaangażowaniu i dialogu. Wspólne oświadczenie przyjęte podczas spotkania Bidena z Moonem w maju br. świadczy o tym, że władze USA uwzględniają oczekiwania Korei Płd. Sojusznicy są też chętni poszerzać współpracę o nowe obszary, wychodzące poza Półwysep Koreański³². Wpisuje się to w gotowość do rozwijania wszechstronnej współpracy, co deklarowała już administracja Baracka Obamy, a także badania opinii publicznej, według których mniej niż 1/3 Koreańczyków uważa, że sojusz powinien ograniczać się tylko do problemu KRLD³³.

Negatywne doświadczenia sporu wokół THAAD przekładają się na ostrożny stosunek Korei Płd. do regionalnych inicjatyw USA na rzecz bezpieczeństwa. Dotyczy to strategii „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku”, do której USA od jej ogłoszenia w 2017 r. chcą włączyć Republikę Korei. Zachęcają ją także do dołączenia do Quadu, który tworzą USA, Japonia, Indie i Australia. Przejawem zdystansowanego podejścia Korei Płd. do tych inicjatyw w ich obecnym kształcie był brak wskazania Chin jako czynnika destabilizującego sytuację w regionie w oświadczeniu podsumowującym spotkania 2+2 w Seulu w marcu br. i podczas spotkania Bidena z Moonem w maju br. Zamiast dołączenia do Quadu Korea Płd. forsuje Nową Politykę Południową³⁴ – nastawioną na pogłębianie więzi z państwami Azji Płd.-Wsch. i Indiami – jako komplementarną z amerykańską strategią Indo-Pacyfiku³⁵. Południowokoreańska inicjatywa służy jednak realizacji głównie celów gospodarczych, a nie bezpieczeństwa, mając ograniczone zastosowanie w tym drugim obszarze³⁶.

Mimo braku woli konfrontowania się z Chinami Korea Płd. jest zainteresowana współpracą z USA w regionie, co pokazał majowy szczyt Biden–Moon.

Mimo braku woli konfrontowania się z Chinami Korea Płd. jest zainteresowana współpracą z USA w regionie, co pokazał majowy szczyt Biden–Moon³⁷. Umożliwia ją wyjście Quadu poza antychiński wymiar i poszerzenie go o kolejne obszary, co zasygnalizował szczyt przywódców państw tego formatu w marcu br.³⁸ Od zeszłego roku Korea Płd. regularnie bierze udział w spotkaniach Quad+ na szczeblu wiceministrów spraw zagranicznych poświęconych reakcjom na pandemię COVID-19³⁹. Władze

Korei Płd. rozważają możliwość dołączenia do Quadu, pod warunkiem że będzie on funkcjonował na zasadach „transparentności, otwartości i inkluzywności”, a więc nie będzie skierowany przeciw jakimkolwiek państwu w regionie⁴⁰. Podkreślają też gotowość współpracy w wybranych obszarach, np. cyberbezpieczeństwa, ze

³⁰ J. Nordin, *Taking Back Control: South Korea and the Politics of OPCON Transfer*, „Issue Brief”, Institute for Security & Development Policy, styczeń 2020, www.isdp.eu.

³¹ J.S. Kim, *OPCON Transition: Issues and Tasks*, „Sejong Policy Brief”, nr 2020-11, The Sejong Institute, 20 sierpnia 2020 r., <http://sejong.org>; J.S. Kim, [Column] *Why OPCON transfer conditions are subject to change*, „Hankyoreh”, 25 lutego 2021 r., <http://english.hani.co.kr>.

³² *U.S.-ROK Leaders' Joint Statement*, White House, 21 maja 2021 r., <https://www.whitehouse.gov>.

³³ J.J. Kim, C. Kang, *South Korean Outlook...*, *op. cit.*

³⁴ O. Pietrewicz, *Rosnące zaangażowanie gospodarcze Korei Południowej w Azji Południowo-Wschodniej*, „Biuletyn PISM”, nr 29 (2227), 12 lutego 2021 r., www.pism.pl.

³⁵ *The U.S. and ROK on Working Together to Promote Cooperation between the Indo-Pacific Strategy and the New Southern Policy*, U.S. Embassy & Consulate in the Republic of Korea, 13 listopada 2020 r., <https://kr.usembassy.gov>.

³⁶ W. Choe, „New Southern Policy”: *Korea's Newfound Ambition in Search of Strategic Autonomy*, „Asie.Visions”, nr 118, Ifri, styczeń 2021, www.ifri.org; J. Lee, *Korea's New Southern Policy: Motivations of 'Peace Cooperation' and Implications for the Korean Peninsula*, „Issue Briefs” 2019-07, The Asan Institute for Policy Studies, 21 czerwca 2019 r., <http://en.asaninst.org>.

³⁷ *U.S.-ROK Leaders'...*, *op. cit.*

³⁸ P. Kugiel, *Szczyt formatu Quad – potwierdzenie kluczowej roli w Indo-Pacyfiku*, „Komentarz PISM”, nr 23, 16 marca 2021 r., www.pism.pl.

³⁹ W spotkaniach biorą udział wiceministrowie Korei Płd., USA, Japonii, Australii, Indii, Nowej Zelandii i Wietnamu, zob. *Outcome of Video Teleconference on COVID-19 Response between Vice Minister of Foreign Affairs Choi and his Counterparts*, Ministry of Foreign Affairs, Republic of Korea, 22 marca 2021 r., www.mofa.go.kr.

⁴⁰ J.H. Nam, *The Quad dilemma*, „Korea JoongAng Daily”, 16 marca 2021 r., <https://koreajoongangdaily.joins.com>.

PISM STRATEGIC FILE

wszystkimi państwami formatu, nawet gdyby do niego nie dołączyły⁴¹. Nie brakuje opinii, że formalne przystąpienie Korei Płd. do Quadu mogłoby wzmocnić jej pozycję w regionie, pogłębić współpracę z innymi demokratycznymi państwami oraz pozwolić na współtworzenie programu współpracy, aby osłabić antychiński wydzźwięk inicjatywy⁴². W zamian za dołączenie Korei Płd. do Quadu USA mogłyby rozważyć częściowe złagodzenie sankcji przeciw KRLD, aby w ten sposób umożliwić wznowienie dialogu międzykoreańskiego⁴³.

Czynnikiem utrudniającym regionalną współpracę są problemy formatu USA–Japonia–Korea Płd. Za rządów Moon Jae-ina Korea Płd. w stosunkach z Japonią koncentruje się przede wszystkim na sporach historycznych i handlowych, co osłabiło koordynację działań trójstronnych⁴⁴. W efekcie napięć nastroje wrogości Koreańczyków wobec Japonii są najwyższe od lat⁴⁵. Korea Płd. deklaruje co prawda gotowość dialogu z Japonią na temat spornych kwestii, ale podobne sygnały w ostatnim roku nie przyniosły poprawy relacji dwustronnych. Polityka rządu jest coraz częściej krytykowana w Korei Płd., gdyż nie służy wzmocnieniu pozycji państwa w regionie. Z punktu widzenia Korei Płd. niekorzystne jest to, że ze względu na popieranie przez Japonię wizji „wolnego i otwartego Indo-Pacyfiku” to ona obecnie jest istotniejszym sojusznikiem USA w regionie⁴⁶. Na tle wielu nieporozumień pozytywnym czynnikiem są działania administracji Bidena na rzecz poprawy stosunków i pobudzenia trójstronnej współpracy, czego przykładem było spotkanie doradców ds. bezpieczeństwa narodowego trzech państw w kwietniu br.

Pragmatyczna i ostrożna współpraca z ChRL

Stosunki Korei Płd. z Chinami są uwarunkowane przede wszystkim współzależnością gospodarczą. Mimo prób dywersyfikacji relacji gospodarczych państwo to pozostaje największym partnerem handlowym Republiki Korei, co uzasadnia potrzebę współpracy. Chiny, mając największy wpływ na Koreę Płn., odgrywają ponadto kluczową rolę w utrzymaniu stabilności na Półwyspie i oddziałują na skuteczność południowokoreańskiej polityki wobec KRLD.

Powyższe uwarunkowania sprawiają, że za rządów Moon Jae-ina polityka Korei Płd. wobec Chin cechuje się ostrożnym zaangażowaniem. Decydując się na ugodową postawę po eskalacji napięć wokół THAAD, Korea Płd. wysłała naprzeciw najpoważniejszym chińskim zastrzeżeniom dotyczącym bezpieczeństwa⁴⁷. Sceptyczny stosunek wobec amerykańskich inicjatyw regionalnych, takich jak Quad, również służy uspokojeniu obaw ChRL. Korea Płd. zwiększyła ponadto liczbę kanałów komunikacji z chińskimi wojskowymi, tworząc kolejne „gorące linie” traktowane jako środek budowy zaufania i reakcja na naruszenia koreańskiej strefy identyfikacji obrony powietrznej przez chińskie jednostki. Zauważalne jest też zbliżenie na poziomie dyplomatycznym, o czym świadczą wizyty chińskiego ministra spraw zagranicznych Wang Yi w Korei Płd. w listopadzie 2020 r. i pierwsza od trzech lat wizyta jego południowokoreańskiego odpowiednika Chung Eui-yonga w ChRL w kwietniu br.

Mimo oznak zaangażowania i uwzględniania chińskich interesów bezpieczeństwa Korea Płd. nie zamierza podłączać

Mimo oznak zaangażowania i uwzględniania chińskich interesów bezpieczeństwa Korea Płd. nie zamierza podłączać się pod działania ChRL i opierać swojej polityki bezpieczeństwa na jak najbliższych stosunkach z tym państwem.

⁴¹ S. Korea open to considering Quad membership, Cheong Wa Dae says, „Yonhap News Agency”, 10 marca 2021 r., <https://en.yna.co.kr>; S.Y. Kim, S. Korea willing to cooperate with Quad countries on issue-by-issue basis: official, „Yonhap News Agency”, 6 kwietnia 2021 r., <https://en.yna.co.kr>.

⁴² R. Pacheco Pardo, South Korea would benefit from joining a Quad+, Center for Strategic and International Studies, 26 lutego 2021 r., www.csis.org.

⁴³ R. Pacheco Pardo, J. Hwang, Seoul sees hope in Biden's North Korea approach, „The Hill”, 8 marca 2021 r., <https://thehill.com>.

⁴⁴ O. Pietrewicz, Napięcia w stosunkach Japonii z Koreą Południową z historią w tle, „Biuletyn PISM”, nr 102 (1850), 23 lipca 2019 r., www.pism.pl.

⁴⁵ Y. Kudo, South Korean attitudes toward Japan have worsened dramatically, annual survey finds, The Genron NPO, 19 października 2020 r., www.genron-npo.net.

⁴⁶ A.V. Rinna, Where does the South Korea–US alliance fit in a ‘free and open Indo-Pacific’?, „East Asia Forum”, 26 marca 2021 r., www.eastasiaforum.org.

⁴⁷ Korea Płd. zadeklarowała m.in., że nie rozważa instalacji kolejnych baterii THAAD, zob. B.S. Park, South Korea's “three no’s” announcement key to restoring relations with China, „Hankyoreh”, 2 listopada 2017 r., <http://english.hani.co.kr>.

PISM STRATEGIC FILE

się pod działania ChRL i opierać swojej polityki bezpieczeństwa na jak najbliższych stosunkach z tym państwem⁴⁸. Ma bowiem świadomość kosztów zależności gospodarczej od Chin, w tym możliwej presji ekonomicznej z ich strony w sytuacji sporów dotyczących bezpieczeństwa. Przykład Australii⁴⁹ świadczy o tym, że Korea Półd. nie była odosobnionym przypadkiem i ChRL może ponownie stosować takie środki, gdy uzna, że jej interesy bezpieczeństwa zostały naruszone. W południowokoreańskim środowisku analitycznym silne jest przekonanie, że Chiny będą starały się powstrzymać USA i konsolidować swoje wpływy w regionie, wykorzystując przede wszystkim współzależności ekonomiczne z amerykańskimi sojusznikami, w tym Koreą Półd.⁵⁰ Istnieje też świadomość zagrożeń cybernetycznych ze strony ChRL⁵¹. Komunikat ze spotkania Bidena i Moona z maja br. pokazał również, że Korea Półd. odważniej wypowiada się w sprawach będących przedmiotem szczególnego zainteresowania ChRL, jak Cieśnina Tajwańska czy Morze Południowochińskie, ale bez wymieniania Chin wprost i bez komentowania wewnętrznych spraw, w tym dotyczących przestrzegania praw człowieka⁵².

Odstraszanie konwencjonalne jako przykład rosnących ambicji Korei Półd.

Korea Półd. rozwija samodzielne zdolności, aby zwiększyć autonomię w wymiarze bezpieczeństwa. Służy to zarówno odpowiedzi na rozbudowę arsenału nuklearno-rakietowego KRLD, jak i zabezpieczeniu się na wypadek niewywiązania się USA z zobowiązań sojuszniczych.

Korea Półd. korzysta z parasola nuklearnego USA, ale też z ich wsparcia konwencjonalnego, obejmującego zwłaszcza zdolności rozpoznania, uderzeniowe i obrony przeciwrakietowej. Równolegle Korea Półd. rozwija samodzielne zdolności, aby zwiększyć autonomię w wymiarze bezpieczeństwa. Służy to zarówno odpowiedzi na rozbudowę arsenału nuklearno-rakietowego KRLD, jak i zabezpieczeniu się na wypadek niewywiązania się USA z zobowiązań sojuszniczych. Obawy o niefunkcjonalność czy wręcz zakończenie sojuszu wzrosły w trakcie rządów administracji Trumpa. Utwierdziło to południowokoreańskie elity polityczne i wojskowe

w przekonaniu, że nie mogą polegać wyłącznie na rozszerzonym odstraszaniu nuklearnym USA. Rozwijanie własnych zdolności militarnych wychodzi naprzeciw oczekiwaniom USA co do podziału obciążeń (*burden-sharing*) w ramach sojuszu i służy wzmocnieniu pozycji Korei Półd.⁵³

Założenia i specyfika rozwoju odstraszania konwencjonalnego

Korea Półd. rozwija zarówno defensywne, jak i ofensywne zdolności konwencjonalne. Południowokoreańska strategia odstraszania opiera się na zdolnościach do powstrzymywania lub odparcia ataku KRLD, a także dokonania dotkliwego odwetu⁵⁴. Za rządów Moon Jae-ina doszło do zwiększenia wydatków wojskowych średnio o 7,1% rocznie w porównaniu z 4,1-procentowym wzrostem za rządów jego poprzedniczki Park Geun-hye. W 2011 r. budżet obrony wynosił 28 mld dol., a w 2021 r. już 48 mld dol. (10. na świecie)⁵⁵, czyli 2,4%

⁴⁸ J.Y. Lee, *The Geopolitics of South Korea–China Relations: Implications for U.S. Policy in the Indo-Pacific*, RAND Corporation, listopad 2020, www.rand.org.

⁴⁹ M. Przychodniak, *Najważniejsze wyzwania w polityce zagranicznej ChRL po pierwszej fazie pandemii*, „Biuletyn PISM”, nr 214 (2146), 26 października 2020 r., www.pism.pl.

⁵⁰ *Challenge in the Era of Chaos...*, *op. cit.*

⁵¹ Q.E. Hodgson, L. Ma, K. Marcinek, K. Schwindt, *Fighting Shadows in the Dark. Understanding and Countering Coercion in Cyberspace*, RR-2961-OSD, RAND Corporation, 2019, s. 20–22, www.rand.org.

⁵² R. Pacheco Pardo, *The South Korea-US summit*, „Korea Chair Explains”, 25 maja 2021 r., <https://brussels-school.be>.

⁵³ I. Bowers, H.S. Hiim, *Conventional Counterforce Dilemmas: South Korea's Deterrence Strategy and Stability on the Korean Peninsula*, „International Security”, t. 45, nr 3, zima 2020/21, s. 13–16, <https://direct.mit.edu>.

⁵⁴ Odstraszanie przez odmowę (*deterrence by denial*) polega na przekonaniu przeciwnika, że jego atak nie osiągnie zamierzonych celów. Odstraszanie przez karę (*deterrence by punishment*) polega na uświadomieniu przeciwnikowi, że nawet jeśli jego atak będzie skuteczny, to spotka się z odwetem, który spowoduje straty przewyższające korzyści z agresji. Zob. 2020 *nyeong Gukbangbaekseo...*, *op. cit.*, s. 61–62.

⁵⁵ Według kursu 1 KRW = 0,0009 dol. z 14 kwietnia 2021 r., zob. J.O. Paek, *Analysis of 2021 ROK Defense Budget and Its Policy Implications*, „ROK Angle: Korea's Defense Policy”, nr 232, Korea Institute for Defense Analyses, 10 lutego 2020 r., www.kida.re.kr.

PISM STRATEGIC FILE

PKB. Średniookresowy plan obronny na lata 2021–2025 zakłada wydanie łącznie 253 mld dol., z czego 85 mld dol. na wzmocnienie zdolności militarnych: zakupy sprzętu, modernizację posiadanego i prace badawczo-rozwojowe⁵⁶. Wyrazem południowokoreańskiej ambicji są plany budowy lekkiego lotniskowca, atomowych okrętów podwodnych, myśliwca KF-X i rozwoju wojsk raketowych⁵⁷.

Południowokoreańskie odstraszanie konwencjonalne⁵⁸ bazuje na dwóch komponentach. Pierwszym jest tworzony od 2006 r. system obrony przeciwraketowej, od 2019 r. zwany Korean Missile Defense (wcześniej Korean Air and Missile Defense). Drugim jest Strategic Strike System, na który składają się dwa elementy: Strategic Target Strike (wcześniej Kill Chain) i „przytłaczająca odpowiedź” (wcześniej „zmasowana kara i odwet”). Pierwszy z nich zakłada wykrycie zagrożeń i wyprzedzające niszczenie wyrzutni raketowych oraz związanych z nimi systemów dowodzenia w KRLD, a drugi ataki odwetowe na północnokoreańską artylerię, rakiety oraz przywództwo polityczne i wojskowe, co ma być reakcją na uderzenie Korei Płn.⁵⁹ Dodatkowo w dokumentach strategicznych Korea Płd. wskazuje, że rozwijany potencjał służy reagowaniu na „zagrożenia z wielu stron”, co sugeruje, że nie chodzi wyłącznie o Koreę Płn., lecz być może także o Chiny i Japonię⁶⁰.

Rozwój południowokoreańskich zdolności militarnych jest popierany przez USA, które w ostatnim ćwierćwieczu stopniowo znosiły ograniczenia arsenału raketowego Korei Płd. z czasów zimnej wojny⁶¹. W 2017 r. administracja Trumpa zniosła ostatecznie restrykcje dotyczące masy przenoszonych ładunków dla pocisków balistycznych do 800 km, a w 2020 r. zgodziła się na wykorzystanie przez Koreę Płd. paliwa stałego w raketach kosmicznych. Ma to jej ułatwić samodzielne wynoszenie satelitów na orbitę, co będzie służyło zwiększeniu zdolności ISR⁶². Działania te wpisują się też w realizację wymogów stawianych Korei Płd. przez USA w odniesieniu do przejęcia kontroli operacyjnej nad jej wojskami. Przy okazji spotkania Joe Bidena z Moon Ja-inem w maju br. USA zgodziły się znieść wszelkie ograniczenia dotyczące południowokoreańskiego programu raketowego⁶³.

Wyzwania i ograniczenia rozwoju odstraszania konwencjonalnego

Stworzenie wiarygodnego potencjału odstraszania konwencjonalnego wymaga od Korei Płd. przewyższenia licznych wyzwań technicznych i operacyjnych. Korea Płd. pozostaje zależna od importu z USA wielu zaawansowanych rodzajów uzbrojenia, takich jak drony Global Hawk, myśliwce F-35 i okrętowy system walki Aegis. Rozwój własnych zaawansowanych systemów uzbrojenia będzie wymagał uprzednich ustaleń z USA⁶⁴ ze względu na zależność od amerykańskich komponentów.

W ocenie ekspertów Korea Płd. ma ograniczone zdolności wykrywania i śledzenia, uderzeń ofensywnych oraz obrony przeciwraketowej i pozostaje zależna od amerykańskiego wsparcia w zakresie ISR. Niezależnie od

⁵⁶ Y.B. Lee, *The 2021-2025 Mid-term Defense Plan for the Successful Completion of Defense Reforms and a Strong Innovative Military*, „ROK Angle: Korea's Defense Policy”, nr 225, Korea Institute for Defense Analyses, 9 września 2020 r., www.kida.re.kr.

⁵⁷ B.W. Kim, *KAI rolls out KF-21 Boramae, first Korean-made fighter jet*, „The Korea Herald”, 9 kwietnia 2021 r., www.koreaherald.com; K.S. Shim, *Defense aspirations include aircraft carrier, nuclear sub*, „Korea JoongAng Daily”, 10 sierpnia 2020 r., <https://koreajoongangdaily.joins.com>; E.Y. Ha, *[News analysis] Korea peace process cannot be achieved via biggest military buildup in history*, „Hankyoreh”, 30 sierpnia 2020 r., <http://english.hani.co.kr>; S.H. Choe, *A Quiet Arms Race Is Rapidly Heating Up Between the Two Koreas*, „The New York Times”, 19 kwietnia 2021 r., www.nytimes.com.

⁵⁸ Obowiązująca od 2019 r. oficjalna nazwa to „system reagowania na broń jądrową i inną broń masowego rażenia”. Nazwa ta zastąpiła istniejącą od 2017 r. nazwę „trzech osi”. Wcześniej system był nazywany 3K (KAMD, Kill Chain, KMPP), zob. J.W. Noh, *Defense Ministry changes terminology for “three-axis system” of military response*, „Hankyoreh”, 13 stycznia 2019 r., <http://english.hani.co.kr>.

⁵⁹ 2020 *nyeon Gukbangbaekseo...*, *op. cit.*, s. 61–62.

⁶⁰ W Białej Księdze Obronności 2020 Japonia została określona jako „sąsiad”, a nie – jak było wcześniej – „partner”, co odzwierciedla pogorszenie w stosunkach dwustronnych, zob. B.S. Park, *S. Korean defense white paper lists Japan only as “neighbor,” not “partner”*, „Hankyoreh”, 3 lutego 2021 r., <http://english.hani.co.kr>.

⁶¹ M.A. Piotrowski, *Program raketowy Korei Południowej*, „Biuletyn PISM”, nr 57 (1630), 18 kwietnia 2018 r., www.pism.pl.

⁶² A. Panda, *Solid Ambitions: The U.S.–South Korea Missile Guidelines and Space Launchers*, Carnegie Endowment for International Peace, 25 sierpnia 2020 r., <https://carnegieendowment.org>.

⁶³ C.D. Lee, *S. Korea, U.S. agree to end bilateral missile guidelines*, „Yonhap News Agency”, 22 maja 2021 r., <https://en.yna.co.kr>.

⁶⁴ I. Bowers, H.S. Hiim, *Conventional Counterforce Dilemmas...*, *op. cit.*, s. 16.

PISM STRATEGIC FILE

rozwoju tych zdolności kluczowym wyzwaniem pozostaje ocena intencji KRLD i określenie dokładnej liczby północnokoreańskich wyrzutni raketowych, jakie Korea Płd. musiałaby wykryć i śledzić. Liczbowy i jakościowy rozwój potencjału raketowego KRLD stanowi też poważne wyzwanie dla i tak rozwiniętego arsenału raketowego Korei Płd. Nie wiadomo, czy posiada ona wystarczające zdolności ofensywne do rażenia silnie umocnionych celów, takich jak wyrzutnie raketowe czy punkty dowodzenia. Problemem pozostaje utrzymanie gotowości do ich użycia, w tym sprawne przetwarzanie danych w łańcuchu dowodzenia. Zastrzeżenia dotyczące obrony przeciwraketowej obejmują problemy z dostatecznie szybkim wykryciem i śledzeniem coraz doskonalszych rakiet KRLD, niedostateczną liczbę rakiet przechwytyjących oraz fakt, że obrona przeciwraketowa nie pokrywa całej powierzchni kraju⁶⁵.

Opcja nuklearna

W atmosferze narastających zagrożeń w regionie w ostatnich dwóch dekadach utrzymuje się wysokie – wahające się między 50 a 70% – poparcie Koreańczyków z Południa dla obecności na terytorium państwa broni jądrowej – amerykańskich ładunków niestrategicznych (obecnych w czasie zimnej wojny i wycofanych na początku lat 90.) lub dla rozwoju samodzielnego arsenału nuklearnego⁶⁶. Temat ten jest jednak sporadycznie podejmowany przez główne stronnictwa polityczne w Korei Płd. Dotychczas żadna partia nie wyraziła publicznie zainteresowania rozwojem południowokoreańskiej broni jądrowej, a postulat powrotu amerykańskiej niestrategicznej broni jądrowej na Półwysep pojawił się po raz pierwszy w 2017 r. w programie głównej partii konserwatywnej. W wyborach parlamentarnych w 2020 r. to samo ugrupowanie postulowało też zawarcie porozumienia o współdzieleniu taktycznej broni nuklearnej, polegającego na udostępnieniu Korei Płd. amerykańskich głowic jądrowych (*nuclear sharing*). Rządząca partia liberalna nie podejmuje tego tematu.

Uzasadnione obawy Korei Płd. dotyczące bezpieczeństwa, mogące skłaniać ją do rozważenia opcji nuklearnej, zasługują jednak na uwagę.

Postępy w rozwoju potencjału nuklearnego KRLD w połączeniu z niepewnością wywołaną przez politykę administracji Trumpa wobec Półwyspu Koreańskiego zintensyfikowały dyskusję ekspercką na temat pozyskania przez Koreę Płd. broni nuklearnej.

Doświadczenia lat 70. pokazują, że impulsem do rozpoczęcia prac nad bronią jądrową mogą być narastające wątpliwości co do zobowiązań sojuszniczych USA. Postępy w rozwoju potencjału nuklearnego KRLD w połączeniu z niepewnością wywołaną przez politykę administracji Trumpa wobec Półwyspu Koreańskiego zintensyfikowały dyskusję ekspercką na temat pozyskania przez Koreę Płd. broni nuklearnej⁶⁷. Chociaż najprawdopodobniej

państwo to nie wejdzie szybko na drogę nuklearną, niewykluczone, że od lat przygotowuje się na taką ewentualność. Świadczyć o tym może opcja zmodyfikowania na potrzeby nuklearne pocisków balistycznych i manewrujących rozwijanych do celów konwencjonalnych, a także plany pozyskania okrętów podwodnych o napędzie atomowym – to wszystko mogłoby skrócić czas potrzebny Korei Płd. do uzyskania wiarygodnego odstraszania nuklearnego⁶⁸.

Do rozwoju programu nuklearnego skutecznie zniechęca Koreę Płd. świadomość negatywnych konsekwencji. Realizacja programu wiązałaby się przede wszystkim z ryzykiem wypowiedzenia sojuszu przez USA, naruszeniem traktatu NPT i związaną z tym międzynarodową presją, w tym w postaci sankcji. Wraz z zainicjowaniem prac nad programem nuklearnym Korea Płd. prawdopodobnie nie tylko straciłaby wsparcie USA, lecz także byłaby narażona na reakcję KRLD, która mogłaby podjąć prewencyjne ataki na południowokoreańskie ośrodki nuklearne. Wejście na drogę nuklearną bez zapewnienia uprzedniego

⁶⁵ *Ibidem*, s. 22–31.

⁶⁶ T. Dalton, A. Han, *Elections, Nukes, and the Future of the South Korea–U.S. Alliance*, Carnegie Endowment for International Peace, 26 października 2020 r., s. 5–7, <https://carnegieendowment.org>.

⁶⁷ B.C. Lee, *Don't be surprised when South Korea wants nuclear weapons*, *The Bulletin of the Atomic Scientists*, 23 października 2019 r., <https://thebulletin.org>; D. Kim, *How to keep South Korea from going nuclear*, „*Bulletin of the Atomic Scientists*”, t. 76, nr 2, 2020, s. 68–75.

⁶⁸ I. Bowers, H.S. Hiim, *Conventional Counterforce Dilemmas...*, *op. cit.*, s. 19–21; L. Kim, *South Korea's Nuclear Hedging?*, „*The Washington Quarterly*”, t. 41, nr 1, 2018, s. 115–133.

PISM STRATEGIC FILE

wiarygodnego odstraszenia mogłoby więc prowadzić nie do poprawy, lecz pogorszenia bezpieczeństwa Korei Płd.⁶⁹

Wnioski i perspektywy

Działania Korei Płd. wpisują się w tradycyjną dla jej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa próbę zachowania równowagi między koniecznością sojuszu z USA a ambicjami uzyskania autonomii. Korea Płd. nie jest zainteresowana zakończeniem aliansu z USA, ale po doświadczeniach ostatnich lat obawia się o wiarygodność amerykańskich zobowiązań sojuszniczych. Z tego punktu widzenia wybór Bidena jest pozytywną zmianą po krytycznie ocenianej administracji Trumpa.

Zastrzeżenia pod adresem USA oraz rozbieżności w sojuszu związane m.in. z polityką regionalną nie oznaczają zbliżania się Korei Płd. do Chin. Mimo to w trosce o bieżące interesy gospodarcze i w nadziei na rozwiązanie problemów na Półwyspie Koreańskim władze Korei Płd. dążą do utrzymania poprawnych stosunków z ChRL. W świetle rosnących antychińskich nastrojów społecznych polityka administracji Moona może budzić coraz większą krytykę obywateli, a stosunek do Chin – stać się jednym z tematów kampanii w wyborach prezydenckich w 2022 r.⁷⁰ Kontekst wyborczy może wpływać na przyjęcie przez rządzących bardziej krytycznego stanowiska wobec ChRL⁷¹.

Polityka względnej równowagi pozwoliła Korei Płd. utrzymać współpracę sojuszniczą z USA i zachować korzyści z kontaktów gospodarczych z ChRL. Kontynuowanie takiej polityki w warunkach pogłębiającej się rywalizacji amerykańsko-chińskiej może być jednak nie tylko trudniejsze, lecz także szkodliwe, powodując ryzyko utraty zaufania obu państw, w tym zwłaszcza amerykańskiego sojusznika. Dodatkowym czynnikiem osłabiającym taki kierunek polityki Korei Płd. są niewielkie szanse na wznowienie dialogu międzykoreańskiego, który znajduje się w impasie od 2019 r. Przyjęte w trakcie szczytu Biden–Moon wspólne oświadczenie pokazało, że Korea Płd. jest gotowa popierać stanowisko USA w sprawach regionalnych, w tym dotyczących Chin. Jeszcze częstsze przychylenie się Korei Płd. do stanowiska USA mogłoby być konsekwencją wygranej konserwatystów w wyborach prezydenckich wiosną 2022 r.⁷² Jednak nawet w takim przypadku nie oznaczałoby to jednoznacznego opowiedzenia się po stronie USA w ich rywalizacji z ChRL⁷³.

Korea Płd. stoi przed zadaniem zwiększenia aktywności zapewniającej bezpieczeństwo poza Azją Północno-Wschodnią. O ile Nowa Polityka Południowa służy realizacji interesów gospodarczych w innych subregionach Azji, zaangażowanie Korei Płd. w wymiarze bezpieczeństwa pozostaje tam ograniczone. Szansą na zmianę tego stanu rzeczy mogą być aktywność w ramach formuły Quad+ związana z reagowaniem na nietradycyjne zagrożenia bezpieczeństwa, takie jak katastrofy naturalne, przestępczość transnarodowa czy zmiany klimatu, oraz bilateralna współpraca obronna z członkami formatu⁷⁴. Wyzwaniem pozostaje poprawa stosunków z Japonią. Utrzymywanie napięć z powodu polityki wewnętrznej w obu państwach ogranicza współpracę na rzecz bezpieczeństwa w obszarach, gdzie Japonia i Korea Płd. mają wspólne interesy: swobody żeglugi i przelotu, stabilności łańcuchów dostaw i cyberbezpieczeństwa⁷⁵.

⁶⁹ M. Fitzpatrick, *Asia's Latent Nuclear Powers: Japan, South Korea, and Taiwan*, Routledge 2016, s. 50–55; T. Roehrig, *Japan, South Korea, and the United States Nuclear Umbrella: Deterrence After the Cold War*, Columbia University Press 2017, s. 150–152.

⁷⁰ D. Kim, *The Politics of South Korea's 'China Threat'*, „The Diplomat”, 5 kwietnia 2021 r., <https://thediplomat.com>.

⁷¹ S.H. Lee, *Art of South Korea-US summit*, „The Korea Times”, 25 maja 2021 r., www.koreatimes.co.kr.

⁷² Szanse na nią wzrosły w związku z sukcesem tego obozu politycznego w wyborach na burmistrzów Seulu i Pusanu w kwietniu br. i spadkiem poparcia dla rządu Moona. Zob. M. Shin, *Seoul and Busan Mayor By-Elections Spell Trouble for President Moon*, „The Diplomat”, 8 kwietnia 2021 r., <https://thediplomat.com>.

⁷³ K. Friedhoff, *South Korea Is Staying Out of the U.S.-China Rivalry*, „World Politics Review”, 5 maja 2021 r., www.worldpoliticsreview.com.

⁷⁴ L.W. Ford, *South Korea and Indo-Pacific Security: Building New Networks Beyond the "Quad"*, „EAI Working Paper”, 3 grudnia 2020 r., www.brookings.edu.

⁷⁵ A. Park, E. Silverberg, *Mutual Suspicion, Mutual Threats: Getting Japan and South Korea to Work Together*, „War on the Rocks”, 6 kwietnia 2021 r., <https://warontherocks.com>.

PISM STRATEGIC FILE

Rozwój potencjału militarnego Korei Płd. jest uzasadniony z powodu licznych zagrożeń, w tym przede wszystkim ze strony Korei Płn.⁷⁶ Odbywa się również w zgodzie z ustaleniami sojuszniczymi i służy realizacji przejścia OPCON. Korea Płd., rozwijając konwencjonalne odstraszenie, wpisuje się też w regionalny trend rozwoju broni raketowej⁷⁷. Rozbudowa potencjału militarnego czyni z Korei Płd. coraz atrakcyjniejszego partnera na rynku zbrojeniowym, w tym dla państw europejskich. Dotyczy to m.in. Polski, dla której Korea Płd. była w latach 2016–2020 trzecim największym źródłem importu uzbrojenia (po USA i Włoszech)⁷⁸.

Rozwój potencjału militarnego Korei Płd. jest uzasadniony z powodu licznych zagrożeń, w tym przede wszystkim ze strony Korei Płn.

Prawdopodobieństwo wejścia Korei Płd. w posiadanie broni jądrowej jest obecnie bardzo niewielkie. Sytuacja mogłaby się radykalnie zmienić, gdyby Korea Płd. straciła zaufanie do amerykańskiego odstraszenia nuklearnego. Dlatego w interesie obu państw jest dostosowanie sojuszu do zmieniającego się środowiska bezpieczeństwa w taki sposób, aby utrzymać wiarygodność gwarancji USA i uwzględnić aspiracje konwencjonalnej autonomii Korei Płd. W wymiarze jądrowym może być to szczególnie trudne w razie nacisku Korei Płd. na rozmieszczenie na jej terytorium niestrategicznej broni jądrowej – możliwego np. w przypadku powrotu do władzy konserwatystów⁷⁹. Nie jest realne, aby na taki postulat przystąpiła administracja Bidena, która zapowiada zmniejszenie znaczenia broni jądrowej w polityce bezpieczeństwa USA. Niemniej ważne będzie kontynuowanie dwustronnego dialogu na temat odstraszenia i uwzględnianie przez USA południowokoreańskiego spojrzenia na kształt amerykańskiej polityki użycia broni jądrowej czy modernizacji sił nuklearnych. Istotną rolę będzie odgrywało doraźne sygnalizowanie strategiczne USA, m.in. przez wizyty w regionie systemów zdolnych do przenoszenia broni jądrowej, utrzymanie silnej obecności wojsk konwencjonalnych i demonstrowanie zdolności do rozmieszczenia dodatkowych sił w razie konfliktu.

Mimo odmiennej specyfiki regionalnej część dylematów bezpieczeństwa jest wspólna dla Korei Płd. i europejskich sojuszników USA, którzy także oczekują od USA wiarygodności zobowiązań sojuszniczych, w tym dotyczących rozszerzonego odstraszenia nuklearnego.

Mimo odmiennej specyfiki regionalnej część dylematów bezpieczeństwa jest wspólna dla Korei Płd. i europejskich sojuszników USA, którzy także oczekują od USA wiarygodności zobowiązań sojuszniczych, w tym dotyczących rozszerzonego odstraszenia nuklearnego. Przykład Korei Płd. pokazuje, że mimo rozbieżności z USA jej dążenie do autonomii, obejmujące rozwój zarówno defensywnych, jak i ofensywnych środków odstraszenia konwencjonalnego, może odbywać się w warunkach współpracy ze Stanami Zjednoczonymi. Dalsze zwiększanie własnych zdolności obronnych może przyświecać również państwom europejskim,

w tym Polsce, tym bardziej że z uwagi na ograniczone zasoby USA są zainteresowane, aby sojusznicy brali większą odpowiedzialność za własne bezpieczeństwo⁸⁰.

⁷⁶ M. Lee, H. Ham, *South Korea's Conventional Forces Buildup: The Search for Strategic Stability*, „War on the Rocks”, 16 kwietnia 2021 r., <https://warontherocks.com>.

⁷⁷ D. Santoro, B. Glosserman, *Time for a reckoning: missiles have flown under the radar for too long in Asia*, The International Institute for Strategic Studies, 1 kwietnia 2021 r., www.iiss.org.

⁷⁸ W latach 2016–2020 eksport uzbrojenia przez Koreę Płd. wzrósł o 210% w stosunku do lat 2011–2015 – najwięcej wśród czołowych eksporterów uzbrojenia. Do państw europejskich trafiło 23% południowokoreańskiego eksportu, zob. P.D. Wezeman, A. Kuimova, S.T. Wezeman, *Trends in International Arms Transfers, 2020*, „SIPRI Fact Sheet”, marzec 2021, s. 6–7, www.sipri.org.

⁷⁹ T. Dalton, *Between Seoul and Sole Purpose: How the Biden Administration Could Assure South Korea and Adapt Nuclear Posture*, „War on the Rocks”, 9 lutego 2021 r., <https://warontherocks.com>.

⁸⁰ A. Kacprzyk, *Dynamika wydatków obronnych w USA – implikacje dla NATO*, „Biuletyn PISM”, nr 84 (2282), 20 kwietnia 2021 r., www.pism.pl.